

การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2*
PARTICIPATORY SCHOOL ADMINISTRATION OF PHU NAM RIN
SCHOOL GROUP UNDER UTTARADIT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

กิตติศักดิ์ ป่าฟอง¹ และ กาญจนา ภาสุรพันธ์²

Kittisak Pafong¹ and Kanchana Pasurapan²

มหาวิทยาลัยเนชั่น¹⁻²

Nation University, Thailand¹⁻²

Corresponding Author's Email: 6691510024@nation.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน ประชากรได้แก่ ข้าราชการครูและครูอัตราจ้าง โรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน จำนวน 81 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 จำแนกเพศ พบว่า ครูที่เพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และฝ่ายงานที่รับผิดชอบ พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

* Received 28 November 2025; Revised 12 November 2025; Accepted 15 November 2025

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน, การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the participatory school administration of schools in the Phu Nam Rin group under the Office of Uttaradit Primary Educational Service Area 2, and (2) to compare teachers' satisfaction toward participatory school administration in the Phu Nam Rin school group. The population consisted of 81 government and contract teachers from schools in the Phu Nam Rin group, selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire using a Likert-type rating scale. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results revealed that:

1. The overall levels of participatory school administration and teachers' satisfaction toward the participatory school administration of Phu Nam Rin School Group were rated at a high level.
2. The comparison of teachers' satisfaction toward participatory school administration, classified by gender, showed a statistically significant difference at the .05 level. However, no significant differences were found when classified by position, educational level, work experience, or area of responsibility.

Keywords: participatory school administration, Phu Nam Rin School Group, teachers' satisfaction

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “พลเมือง” ที่มีคุณภาพ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม เพื่อสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564) พลเมืองในปัจจุบันไม่เพียงแต่ต้องมีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชนของรัฐเท่านั้น แต่ยังต้องมีความรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และตระหนักในบทบาทความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก อย่างไรก็ตาม การบริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังประสบปัญหาขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้การพัฒนาผู้เรียนและคุณภาพทางการศึกษายังไม่เต็มศักยภาพ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตชนบทที่มีข้อจำกัดด้าน

ทรัพยากรและบุคลากร ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการบริหารที่เปิดกว้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

แนวคิดความเป็นพลเมืองตามสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2564) หมายถึง บุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชนของประเทศเดียวกันและมีวัฒนธรรมร่วมกัน โดยแบ่งเป็น 3 มิติ ได้แก่ (1) พลเมืองชาติตามชนบ ที่เน้นการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่ของรัฐ (2) พลเมืองโลก ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อในระดับสากล และ (3) พลเมืองดิจิทัล ที่ตระหนักถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อ การพัฒนาพลเมืองในมิติเหล่านี้สัมพันธ์โดยตรงกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหาร (สุทธิพันธ์ ชื่นชม และคณะ, 2563) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ร่วมกันของรัฐ ครอบครัว ชุมชน และภาคีทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนไทย โรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน ซึ่งเป็นหนึ่งใน 11 กลุ่มของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก 9 แห่ง ได้ดำเนินการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ปี 2566 ทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านการทำงานร่วมกับเครือข่ายชุมชน โดยมีกิจกรรมรวมทั้งการแข่งขันทักษะด้านการอ่าน การแข่งขันศิลปหัตถกรรม กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด งานบุญประเพณี และการป้องกันปัญหายาเสพติดและภัยพิบัติ ตลอดจนกิจกรรมอื่นตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (2024). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570)

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยมีแรงจูงใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เพื่อศึกษาระดับการบริหารและความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ช่วยสะท้อนสภาพการบริหารจริงในพื้นที่ชนบท และสามารถนำไปเป็นแนวทางปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาให้เกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีในทุกภาคส่วน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพพลเมืองไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และฝ่ายงานที่รับผิดชอบ

สมมติฐานการศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มภูน้ำริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

2 ครูที่มี เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และฝ่ายงานที่รับผิดชอบ ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้ประชากรข้าราชการครูและครูอัตราจ้าง โรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 81 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (2024). ข้อมูลบุคลากรทางการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเนชั่น เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาในกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ส่งแบบสอบถามให้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าไปตอบแบบสอบถามผ่าน Google Forms

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และการจัดการข้อมูล.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ซึ่งจะทำให้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

4.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมจากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

(1) จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบความแตกต่างด้วยการทดสอบที (Independent Sample t-test)

(2) จำแนกตามประสบการณ์ทำงานและฝ่ายงานที่รับผิดชอบในการทำงานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หรือ F-test (One Way Analysis of Variance ANOVA)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้นำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 แสดงดังตาราง 1.1 ตารางที่ 1.1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มผู้นำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุตรดิตถ์ เขต 2 โดยภาพรวม ฝ่ายงานที่รับผิดชอบ และองค์ประกอบ 5 ด้าน

องค์ประกอบ	ฝ่ายงานในสถานศึกษา		ฝ่ายแผนและงบประมาณ		ฝ่ายบริหารงานบุคคล		ฝ่ายบริหารงานทั่วไป		รวม	
	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)
ด้านการวางแผน	4.44	0.56	4.42	0.63	4.45	0.626	4.47	0.60	4.45	0.60
ด้านการตัดสินใจ	4.44	0.58	4.32	0.69	4.43	0.67	4.41	0.63	4.40	0.64
ด้านการดำเนินงาน	4.44	0.59	4.38	0.65	4.46	0.62	4.47	0.63	4.44	0.62
ด้านผลประโยชน์	4.39	0.65	4.36	0.67	4.45	0.63	4.48	0.61	4.42	0.64
ด้านการติดตามประเมินผล	4.43	0.60	4.39	0.66	4.45	0.63	4.46	0.61	4.46	0.62
รวม	4.43	0.60	4.37	0.66	4.45	0.63	4.46	0.61	4.43	0.63

จากตารางที่ 1.1 พบว่า ความคิดเห็นของครูกลุ่มผู้นำรินที่มีต่อระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาแยกตามฝ่ายงานในสถานศึกษา พบว่า ฝ่ายที่มีระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.61$) รองลงมาคือ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.63$) ส่วนฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือฝ่ายแผนและงบประมาณ ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.66$) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผล ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.62$)

รองลงมาคือ ด้านการวางแผน ($\mu = 4.45, \sigma = 0.60$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจ ($\mu = 4.40, \sigma = 0.64$)

ตารางที่ 1.2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อุตรดิตถ์ เขต 2

ฝ่ายงานใน สถานศึกษา องค์ประกอบ	ฝ่าย บริหารงาน วิชาการ		ฝ่ายแผนและ งบประมาณ		ฝ่าย บริหารงาน บุคคล		ฝ่าย บริหารงาน ทั่วไป		รวม	
	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)	(μ)	(σ)
ด้านการวางแผน	4.40	0.59	4.38	0.64	4.46	0.60	4.50	0.59	4.44	0.60
ด้านการตัดสินใจ	4.43	0.59	4.38	0.66	4.42	0.63	4.44	0.61	4.42	0.62
ด้านการดำเนินงาน	4.45	0.61	4.38	0.65	4.45	0.59	4.49	0.58	4.44	0.61
ด้านผลประโยชน์	4.39	0.66	4.40	0.68	4.48	0.60	4.48	0.59	4.44	0.63
ด้านการติดตาม ประเมินผล	4.41	0.61	4.39	0.65	4.46	0.60	4.48	0.59	4.43	0.60
รวม	4.42	0.61	4.39	0.66	4.45	0.60	4.48	0.59	4.43	0.59

จากตารางที่ 1.2 พบว่า ความพึงพอใจของครูกลุ่มภูน้ำรินที่มีต่อระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.43, \sigma = 0.59$) เมื่อพิจารณาแยกตามฝ่ายงานในสถานศึกษา พบว่า ฝ่ายที่มีความพึงพอใจต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ($\mu = 4.48, \sigma = 0.59$) รองลงมาคือ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ($\mu = 4.45, \sigma = 0.60$) ส่วนฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด คือฝ่ายแผนและงบประมาณ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.66$) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ($\mu = 4.44, \sigma = 0.61$) ด้านการดำเนินงาน ($\mu = 4.44, \sigma = 0.61$) ด้านผลประโยชน์ ($\mu = 4.44, \sigma = 0.63$) รองลงมาคือ ด้านการติดตามประเมินผล ($\mu = 4.43, \sigma = 0.60$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจ ($\mu = 4.42, \sigma = 0.62$)

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และฝ่ายงานที่รับผิดชอบ โดยใช้ t-test และ F-test

ตารางที่ 2.1 เปรียบความพึงพอใจระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำรินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 (t-test)

เพศ	N	μ	σ	t	df	Sig.
ชาย	26	4.68	0.30	4.293	69.795	.000
หญิง	55	4.32	0.44			

*ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 2.1 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของเพศชาย (4.68) สูงกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของเพศหญิง (4.32) เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างเพศชายและเพศหญิงด้วยการทดสอบ t-test พบว่า ค่า $t = 4.293$, $df = 69.795$, $Sig. (2-tailed) = .000$ ซึ่งน้อยกว่า .05 แสดงว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างตำแหน่งข้าราชการครูและอัตราจ้าง (t-test)

ตำแหน่ง	N	μ	σ	t	df	Sig.
ข้าราชการ	70	4.46	0.44	1.618	79	.110
อัตราจ้าง	11	4.24	0.42			

จากตารางที่ 2.2 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของข้าราชการครู (4.46) สูงกว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของครูอัตราจ้าง (4.24) เมื่อทดสอบด้วย t-test พบว่า $t = 1.618$, $df = 79$, $Sig. (2-tailed) = .110$ ซึ่งมีค่าสูงกว่า .05 แสดงว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการและอัตราจ้างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างระดับการศึกษาระหว่างระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี (t-test)

ระดับการศึกษา	N	μ	σ	t	df	Sig.
ปริญญาตรี	70	4.38	0.45	-1.821	79	.072
สูงกว่าปริญญาตรี	11	4.56	0.42			

จากตารางที่ 2.3 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม (4.56) สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (4.38) เมื่อทดสอบด้วย t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -1.821$, $Sig. = .072$) กล่าวคือ ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 2.4 เปรียบเทียบความพึงพอใจตามประสบการณ์ทำงานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หรือ F-test

ประสบการณ์การทำงาน	N	μ	σ		
น้อยกว่า 5 ปี	21	4.31	0.46		
5 - 10 ปี	36	4.51	0.38		
มากกว่า 10 ปี	24	4.43	0.51		
แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.529	2	0.264	1.425	.246
ภายในกลุ่ม	14.435	78	0.185		
รวม	14.946	80			

จากตารางที่ 2.4 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมสูงที่สุด ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.38$) รองลงมาคือกลุ่มที่มีประสบการณ์ มากกว่า 10 ปี ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.51$) และกลุ่มที่มีประสบการณ์ น้อยกว่า 5 ปี ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.46$) เมื่อการทดสอบด้วย F - test พบว่า ค่า Sig. = .246 > .05 แสดงว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ของความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ตารางที่ 2.5 เปรียบเทียบความพึงพอใจตามฝ่ายงานที่รับผิดชอบโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หรือ F-test

ฝ่ายงานที่รับผิดชอบ	N	μ	σ		
ฝ่ายบริหารงานวิชาการ	24	4.53	0.44		
ฝ่ายแผนและงบประมาณ	17	4.40	0.49		
ฝ่ายบริหารงานบุคคล	9	4.48	0.27		
ฝ่ายบริหารงานทั่วไป	31	4.36	0.43		
แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.434	3	0.145	0.767	.516
ภายในกลุ่ม	14.530	77	0.180		
รวม	14.964	80			

จากตารางที่ 2.5 พบว่า ฝ่ายบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมสูงที่สุด ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.44$) รองลงมาคือ ฝ่ายบริหารงานบุคคล

($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.27$) ส่วนฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.43$) เมื่อทดสอบด้วย F - test ค่า Sig. = .516 > .05 แสดงว่า ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ

ครูส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำรินดำเนินการได้ดี แต่ควรพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการสื่อสาร การเปิดโอกาสให้ครูทุกเพศและทุกระดับได้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม การติดตามผลอย่างไร้ประนีประนอม และการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูกลุ่มภูน้ำรินที่มีต่อระดับการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกตามฝ่ายงาน พบว่า ฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ฝ่ายแผนและงบประมาณ โดยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีระดับความคิดเห็นสูงสุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ครูในฝ่ายนี้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านการจัดกิจกรรม การประสานงานภายใน และการบริการชุมชน ซึ่งล้วนเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียน การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานและเกิดความภาคภูมิใจในการทำงาน ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาองค์กรโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลี ธนะขว้าง และ พัทธา เดชโฮม (2566) ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการประสานงานและการมีส่วนร่วมของครู ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ในส่วนของฝ่ายบริหารงานบุคคล พบว่ามีระดับความคิดเห็นรองลงมาเล็กน้อยจากฝ่ายบริหารงานทั่วไป แต่ยังอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ครูในฝ่ายบุคคลมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการบุคลากร เช่น การวางแผนพัฒนาครู การคัดเลือกบุคลากร หรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครูได้แสดงศักยภาพและร่วมตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา สารัมย์ (2563) ที่ศึกษาการบริหารงานบุคคลของ

ผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 พบว่า ผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กรของครูในระดับสูง ส่วนฝ่ายแผนและงบประมาณพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเทียบกับฝ่ายอื่นจะเห็นได้ว่าครูมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่า โดยเฉพาะในขั้นตอนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการจัดสรรงบประมาณ อาจเป็นเพราะการดำเนินงานด้านแผนและงบประมาณมักต้องอาศัยข้อมูลเชิงเทคนิคหรือการพิจารณาจากผู้บริหารโดยตรง จึงทำให้ครูมีส่วนร่วมในระดับจำกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ แจ่มจรัสและชัยอนันต์ มั่นคง (2565) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่า การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านการติดตามประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการวางแผน และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือด้านการตัดสินใจ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ในส่วนของงานตัดสินใจนั้น ครูอาจยังไม่ได้รับอิสระหรือมีโอกาสในการร่วมตัดสินใจอย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ แจ่มจรัสและชัยอนันต์ มั่นคง (2565) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในด้านการตัดสินใจมักมีระดับต่ำกว่าด้านอื่น นอกจากนี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อบุคลากรทุกระดับได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหาร ทั้งการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน ผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยสรุป การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มโรงเรียนภูน้ำรินอยู่ในระดับมากในทุกฝ่ายงาน สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้ครูในฝ่ายแผนและงบประมาณได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจมากขึ้น เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความสมดุลและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2 ความพึงพอใจต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของครูกลุ่มโรงเรียนภูน้ำริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 ต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานที่เปิดเผย โปร่งใส และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครูในทุกกระบวนการ ทั้งด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผล ความพึงพอใจในระดับสูงดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร ความไว้วางใจในภาวะผู้นำ และความรู้สึกมีคุณค่าในบทบาทของตนเองในองค์กร เมื่อพิจารณา

ตามองค์ประกอบ พบว่า ครูมีความพึงพอใจสูงที่สุดในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และด้านผลประโยชน์ เนื่องจากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมตั้งแต่การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน การดำเนินงาน ไปจนถึงการสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้ครูรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ UNESCO (2023) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามและวางแผนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความพึงพอใจ ความรับผิดชอบร่วม และความผูกพันในองค์กรอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกัน ครูมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้าน การตัดสินใจ แม้อยู่ในระดับมาก แต่อาจได้รับผลจากข้อจำกัดของโครงสร้างการบริหารที่ยังคงลักษณะรวมศูนย์ในบางด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา จงดี (2560) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วยสร้างความไว้วางใจและแรงจูงใจ หากเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ความพึงพอใจจะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับเพศ พบว่า ครูเพศชายมีระดับความพึงพอใจ สูงกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายมักได้รับมอบหมายงานเชิงบริหาร เช่น การวางแผน การประสานงาน และการติดตามผลการดำเนินงาน ทำให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและรับรู้ผลการบริหารมากกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราพร สีนศิริ และชลภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ (2564) ที่พบว่าครูเพศชายมักมีความพึงพอใจต่อกระบวนการบริหารมากกว่าเพศหญิงเนื่องจากได้รับบทบาทเชิงภาวะผู้นำสูงกว่า นอกจากนี้ข้าราชการครู มีระดับความพึงพอใจ สูงกว่าครูอัตราจ้าง เนื่องจากมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการบริหารอย่างเป็นทางการ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตร และการประเมินคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ หงษ์ทอง (2565) ที่ระบุว่าบุคลากรที่มีสถานภาพมั่นคงในวิชาชีพมีความพึงพอใจต่อการบริหารมากกว่า เพราะรู้สึกว่ามีบทบาทที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับในองค์กร ในส่วนของระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิสองสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับความพึงพอใจสูงสุด เนื่องจากมีความเข้าใจในหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและให้คุณค่ากับการพัฒนาเชิงระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาทิพย์ จักรเทพวงศ์ (2563) ที่กล่าวว่าครูที่มีความรู้สูงมักให้ความสำคัญกับกระบวนการที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมทางปัญญาและการตัดสินใจร่วม ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี มีระดับความพึงพอใจสูงสุด เพราะอยู่ในช่วงวัยที่มีทั้งประสบการณ์และแรงจูงใจในการสร้างผลงานให้กับองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวดี อินทร์สุข (2566) ที่พบว่าครูกลุ่มวัยกลางอาชีพมีความพึงพอใจและแรงจูงใจในการพัฒนาโรงเรียนมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามฝ่ายงาน พบว่า ครูฝ่ายบริหารงานวิชาการมีระดับความพึงพอใจสูงที่สุด รองลงมาคือฝ่ายบริหารงานบุคคล ส่วนฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีระดับความพึงพอใจต่ำสุด ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดในการทำงานรวมถึงสภาพบริบทของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ความพึงพอใจในทุกฝ่ายยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีแนวทางในการกระจายโอกาสและรับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติกานต์ กรรณสิทธิ์ (2561) ที่ชี้ว่า “การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม

ในทุกขั้นตอนของการบริหาร ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าขององค์กรและเสริมสร้างความพึงพอใจในวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน”

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โดยสรุป ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนภูน้ำรินสะท้อนถึงการบริหารงานที่มีลักษณะโปร่งใส เปิดกว้าง และเน้นความร่วมมือระหว่างผู้บริหารกับครู ซึ่งไม่เพียงส่งผลต่อบรรยากาศการทำงานที่ดีเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาและความผูกพันของครูต่อองค์กรในระยะยาว ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ครูและบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มภูน้ำริน แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารและความพึงพอใจต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกรายการ แต่มีบางรายการที่แม้ว่าได้เสนอความเห็นอยู่ในระดับมาก แต่ต่ำกว่ารายการอื่น ๆ ในฝ่ายต่าง ๆ ดังนั้น ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์รายละเอียดและเสนอแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้ **1. ฝ่ายวิชาการ** 1) ด้านการวางแผน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานทางวิชาการสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน 2) ด้านการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายการพัฒนาทางวิชาการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของนโยบายทางการศึกษา 3) ด้านผลประโยชน์ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้แสดงศักยภาพทางวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยให้ขวัญและกำลังใจในการทำงาน 4) ด้านการติดตามประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานทางวิชาการ เพื่อให้การประเมินมีความถูกต้อง โปร่งใส **2. ฝ่ายแผนและงบประมาณ** 1) ด้านการวางแผน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำและจัดสรรงบประมาณของโครงการต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความจำเป็นของแต่ละฝ่าย 2) ด้านการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง และร่วมกำหนดมาตรการการใช้งบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและลดความผิดพลาดในการใช้ทรัพยากร 3) ด้านการดำเนินงาน ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาและบริหารพัสดุ ครุภัณฑ์ รวมถึงสิ่งก่อสร้างของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 4) ด้านผลประโยชน์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มรายได้และสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน 5) ด้านการติดตามประเมินผล ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณและทรัพย์สินของสถานศึกษามีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ **2. ข้อเสนอแนะสำหรับ**

การศึกษาครั้งต่อไป 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับโรงเรียนในพื้นที่อื่น เพื่อยืนยันความสอดคล้องของผลการศึกษา 2.2 ควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เข้าใจบริบทการมีส่วนร่วมและนำไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- นิติกานต์ กรรมสิทธิ์. (2561). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 24 ก (15 สิงหาคม 2542).
- ภัทรวดี อินทร์สุข. (2566). การมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนและตัดสินใจทางการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วารสารวิจัยการบริหารการศึกษา, 15(3), 22-37.
- วัชรภรณ์ หงษ์ทอง. (2565). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3(1), 1-15.
- วัลลีย์ ธนะขว้าง และ พัชรา เดชโฮม. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 17(3), 118-128.
- วิภาดา สารมัย. (2563). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วราพร สิ้นศิริ และ ชลภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(3), 129-146.
- สาทิพย์ จักรเทพวงศ์, สายทิพย์ ยะฟู และ ทวีพิพัฒน์ สันตะวัน. (2563). การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสิงห์บุรี. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 3(1), 46-56.
- สุทธินันท์ ชื่นชม, กัลยา ใจรักษ์ และ อำนาจ โกวรรณ (2563). รูปแบบการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 7(2), 15-27.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. อุตรดิตถ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2564). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- อรอนงค์ แจ่มจรัส, & ชัยอนันต์ มั่นคง. (2565). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3), 1–12.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- UNESCO. (2016). Education for people and planet: creating sustainable futures for all. Global education monitoring report. Paris. UNESCO. (Online). Accessed: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002457/245752e.pdf>. (10 October 2021).